

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра фінансів, менеджменту та економіки

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Навчальний посібник

галузь знань 0102 Фізичне виховання
напрямок підготовки 6.010203 “Здоров’я людини”

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри фінансів,
менеджменту та економіки
Протокол № 1 від «28» серпня 2014 р.

Завідувач кафедри фінансів,
менеджменту та економіки

_____ І.М. Зеліско

КИЇВ - 2014

Основи економічної теорії: навчальний посібник для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 0102 Фізичне виховання , напрям підготовки 6.010203 “Здоров’я людини” – Автор: Яковенко І. В. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2012. – 48 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту суспільства
Київського університету імені Бориса Грінченка
(*Протокол №1 від 18.09.2013р.*)
(Електронне видання)

Автор:

Яковенко Ігор Валентинович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Збарський Василь Кузьмович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Жукова Юлія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Яковенко Ігор Валентинович

© Яковенко І. В., 2014 р.

© Київський університет
імені Бориса Грінченка, 2014 р.

Вступ

Світова практика провідних вишів передбачає, що незалежно від конкретної спеціальності за якою студент буде отримувати кваліфікацію, в учбовому плані обов'язковим є вивчення курсу щодо основ економічної теорії. Така постановка питання зумовлена тим, що по – перше, основи економічних потребні будь – якій освіченій людині, як основи культури, знання мов, розуміння основ філософії, логіки і т.п., а по – друге, оскільки людина будь – якої спеціальності може з часом зайняти в своїй сфері керівні посади і тим самим розуміння економічних механізмів буде просто об'єктивною потребою для професійної діяльності.

Методичні рекомендації призначені для студентів, що вивчають навчальну дисципліну – «Основи економічних теорій». Учбовий план цієї дисципліни містить вісім базових теоретичних розділів, під які мають читатися лекції та проводитись семінарські заняття. Також ряд питань мають готуватись студентами в режимі самостійної роботи.

По тим розділам, по яким будуть читатись лекції, передбачений перелік головних питань, що висвітлюються в темі. Зміст цих питань студент повинен освоїти, опрацювуючи лекції та навчальні посібники. Крім того, передбачено викладення короткого змісту головних питань, які потребують самостійного вивчення. .

Плани семінарських занять побудовані таким чином, щоб студенти на них могли більш поглиблено розглянути питання всіх передбачених програмою розділів в тому числі і питань, які відведені для самостійної роботи. Тим самим, на семінарських заняттях можна буде в режимі обговорення опрацювати заданий матеріал. Достатньо велика кількість годин, відведених для семінарських занять, дасть можливість проводити дискусії, задавати питання, більш уважно розглядати гострі проблеми соціально – економічного розвитку країни.

По кожному із розділів передбачені тести для самопідготовки. Ці тести мають допомогти студентам краще зрозуміти матеріал, що вивчається.

Мета навчальної дисципліни “Основи економічних теорій ” - послідовне систематичне ознайомлення студентів з головними засадами функціонування ринкової економіки, особливостями її формування, перевагами й недоліками, перспективами подальшого розвитку, значенням державного регулювання ринкових відносин та його основними важелями. Здобуті знання складатимуть інформаційну базу для більш поглибленого вивчення економічної теорії в майбутньому зацікавленими студентами.

Головним завданням навчальної дисципліни є надання студентам цілісної логічно-послідовної системи теоретичних знань з основ економічної теорії та вироблення у них сучасного економічного мислення і практичних навичок за основними напрямками економічної діяльності.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем розвитку, становлення, реформування вищої освіти України в контексті інтеграції у європейський освітній простір.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та умінь, що формують економічний профіль фахівця в галузі педагогічної діяльності

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- сутність економічних явищ і процесів;
- економічний зміст відносин власності, розподілу, обміну і споживання матеріальних і духовних благ у суспільстві, суперечностей господарського розвитку, економічних потреб та інтересів;
- механізм дії і використання економічних законів на макро- і мікрорівнях;

- зміст основних понять, категорій, законів ринкової економіки;
- механізм становлення різних форм господарювання.

Уміти:

- давати наукове тлумачення особливостей формування і розвитку товарно-грошових відносин в умовах переходу економіки України на ринкову основу;
- здійснювати аналіз спрямованості господарської діяльності й економічного становища в окремих країнах і в Україні;
- орієнтуватися у глобальних проблемах економічного розвитку світогосподарських зв'язків, інтеграції України в систему міжнародного поділу праці;
- приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань під час виконання професійних обов'язків і особистих проблем.

**СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Предмет: процес вивчення законів розвитку економічних систем, діяльності економічних суб'єктів, спрямованої на ефективне господарювання в умовах обмежених ресурсів, з метою задоволення своїх потреб.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: <i>3 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань <i>0102 Фізичне виховання</i></p> <p>Шифр та назва напрямку підготовки <i>6.010203 "Здоров'я людини"</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: <i>1.</i></p> <p>Семестр: <i>2.</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>48 год.</i> з них: Лекційні заняття: <i>16 год.</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>26 год.</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>6 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>54 год.</i></p> <p>Модульний контроль: <i>6 год.</i></p> <p>Вид контролю: <i>залік</i></p>

І. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовний модуль 1									
Методологічні основи функціонування соціально – економічних систем									
1.	Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво, його сфери, фази та фактори. Їх прояв в сучасних умовах економічного розвитку України		4	2		2	1	7	
2.	Основні принципи та поняття ринкової економіки. Поняття ринку, його основні елементи та види. Попит та пропозиція. Еластичність. Модульна робота 1		6	2	-	4	1	7	2
Змістовний модуль 2									
Макроекономіка та система державного регулювання									
3.	Економічні системи. Макроекономіка. Макроекономічні показники обсягів національного виробництва.		4	2	-	2	1	7	
4.	Сукупний попит, сукупна пропозиція та сукупні видатки. Економічна рівновага. Економічний цикл. Роль безробіття та інфляції в системі економічного розвитку.		6	2	-	4		6	
5.	Державне регулювання ринкової економіки. Роль держави у створенні конкурентної економіки. Монополії та їх види.		6	2	-	4	1	7	

	Модульна робота 2								2
Змістовний модуль 3									
Мікроекономіка, грошова та фінансова системи, міжнародні економічні відносини									
6.	Державні фінанси. Цінні папери. Банківська та небанківська система. Гроші та їх походження.		6	2		4	1	7	
7.	Суб'єкти господарювання та їх типи. Поняття ціни. Собівартість і прибуток. Ефективність. Економічне зростання.		6	2	-	4		6	
8.	Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація виробництва та капіталу. Глобалізація. Модульна робота 3		4	2		2	1	7	2
	<i>Разом за навчальним планом</i>	<i>108</i>	<i>42</i>	<i>16</i>	<i>-</i>	<i>26</i>	<i>6</i>	<i>54</i>	<i>6</i>

II. ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовний модуль 1

Методологічні основи функціонування соціально – економічних

Тема 1. Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво, його сфери, фази та фактори. Їх прояв в сучасних умовах економічного розвитку України

Предмет економічної теорії. Характеристика її основних складових: основи економічної теорії, макроекономіка, мікроекономіка, економіка окремих галузей та підсистем народного господарства, міжнародна економіка. Функції економічної теорії.

Економічні закони. Їх типи та специфіка застосування. Характеристика всезагальних економічних законів, специфічних економічних законів, економічних законів, що діють тільки на певних стадіях розвитку економіки.

Сутність та структура суспільного виробництва. Виробничі відносини їх види та прояви. Просте і розширене відтворення.

Форми суспільного виробництва: натуральне, товарне.

Продуктивні сили. Виробництво. Виробнича інфраструктура. Соціальна інфраструктура.

Фази виробництва: власне виробництво, розподіл, обмін, споживання. Характеристика кожної із фаз.

Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок. Ресурси виробництва.

Земля як фактор виробництва. Складові частини цього фактору. Обмеженість природних ресурсів та соціально-економічні наслідки цього. Ринок землі та природних ресурсів. Вплив цього ринку на економічний процес, особливості реалізації цього фактору в економіці сучасної України.

Праця як фактор виробництва. Інтенсивність та продуктивність праці. Ринок праці і його основні характеристики. Тенденції у реалізації цього фактору в світовій економіці та економіці сучасної України.

Капітал як фактор виробництва. Трактуювання поняття капітал в сучасній економічній теорії. Основний та оборотний капітал. Знос та амортизація, методи її нарахування. Інвестиції. Ринок та види капіталу. Особливості реалізації цього фактору в сучасних умовах.

Підприємництво як фактор виробництва. Характеристика впливу підприємництва на розвиток виробництва. Особливості реалізації цього фактору в сучасних умовах.

Економічне зростання. Інтенсивний та екстенсивний типи зростання. Проблеми економічного зростання в сучасній Україні.

Методи економічної науки, в чому принципове значення кожного із них.

Основні етапи становлення економічної науки. Економічні школи, зокрема меркантилісти, фізіократи, класична теорія, неокласики, кейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм інші.

Економічний інтерес, економічні потреби, економічні та соціальні блага.

Тема 2. Основні принципи та поняття ринкової економіки. Поняття ринку, його основні елементи та види. Попит та пропозиція. Еластичність.

Сутність ринку та умови його функціонування. Функції ринку та типи ринків.

Структура ринку, характеристика його головних елементів. Інфраструктура ринку, характеристика головних ринкових інституцій: біржі, ярмарки, аукціони, тощо.

Моделі ринку в різних регіонах світу. Англосаксонська модель, південно – східно азійська модель, латиноамериканська модель.

Економічний механізм функціонування ринку.

Сутність попиту та особливості його формування; закон попиту. Сутність пропозиції та чинники, що її визначають; закон пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції; ринкова рівновага та механізм її досягнення. Еластичність попиту і пропозиції; коефіцієнт еластичності.

Ціна в системі ринкових відносин.

Особливості становлення сучасних ринкових відносин в Україні. Реформи, що були проведені на протязі останніх 20 років. Завдання по реформуванню економіки України на сучасному етапі.

Види ринків, зокрема, ринок робочої сили, фінансовий ринок та ринок цінних паперів, ринок капіталу, ринок предметів споживання та послуг, ринок інтелектуальної власності, валютний ринок.

Основні моделі ринків: вільний ринок або ринок чистої конкуренції; ринок монополістичної конкуренції; державно регульований (як підвид соціально-орієнтований) ринок; монопольний, який може існувати у вигляді чистої монополії, діапозії, олігополії, олігархічно монопольного.

Тема 3. Економічні системи. Макроекономіка. Макроекономічні показники обсягів національного виробництва.

Ознаки економічної системи. Ланки економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини, механізм господарювання.

Основні моделі економічних систем: ринкова, командна, змішана, традиційна. Головні характеристики кожної із систем.

Еволюція економічних систем. Історичний розвиток систем.

Приклади існування економічних систем в економіках ряду країн світу. Характеристики американської, європейської, латиноамериканської, східноазійської та ряду інших моделей.

Власність та її основні типи. Характеристика різних видів правочин, пов'язаних із власністю: володіння, користування, розпорядження. експлуатація, оренда, участь в управлінні, інші.

Поняття та головні питання, що вивчає макроекономіка.

Суть та основні характеристики Системи Національних Рахунків (СНР). Основні методологічні принципи побудови СНР.

Внутрішній валовий продукт (ВВП), внутрішній національний продукт (ВНП), чистий внутрішній продукт (ЧВП), національний дохід (НД), додана вартість (ДВ), національне багатство (НБ), особистий дохід. Методи розрахунку цих показників.

Доходи і витрати на макrorівні. Фіскальна і монетарна політики.

Сутність та структура суспільного виробництва. Форми суспільного виробництва: натуральне, товарне. Фази виробництва: власне виробництво, розподіл, обмін, споживання; характеристика кожної із фаз.

Етапи соціально – економічного розвитку суспільства. Особливості сучасного етапу розвитку економіки України.

Власність та її соціально – економічна сутність. Структура власності. Розвиток відносин власності.

Особливості реалізації права власності. Право володіння і його специфіка в економічних відносинах. Право користування і особливості його застосування. Право управління, форми його прояву. Право суверена сфера його застосування. Інші види прав при застосуванні права власності.

Характеристика основних форм власності. Державна власність, її місце в ринковій економіці. Комунальна власність, особливості її реалізації в великій за масштабами державі.

Тема 4.

Сукупний попит, сукупна пропозиція та сукупні видатки. Економічна рівновага. Економічний цикл. Роль безробіття та інфляції в системі економічного розвитку.

Сукупний суспільний продукт. Його характеристика, складові елементи, значення для соціально – економічного розвитку.

Система національних рахунків та її основні макроекономічні показники. Перехід на систему національних рахунків, значення такого переходу для макроекономічного управління.

Головні показники, що характеризують рівень розвитку національних економік. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП). Національний дохід та його роль у суспільному відтворенні. Інші макроекономічні показники.

Національне багатство: зміст та структура. Особливості процесів відтворення на макrorівні.

Сукупний попит та основні чинники, що визначають його рівень. Сукупна пропозиція та головні параметри, що на неї впливають. Сукупні видатки. Економічна рівновага, методи її досягнення та головні соціально – економічні характеристики.

Економічний (діловий) цикл. Особливості соціально – економічного стану держави в період спаду. Характеристика депресії як стадії розвитку

економіки, соціально – економічні наслідки депресії. Пожвавлення як важлива стадія економічного циклу, особливості інфляційної політики в період пожвавлення. Характеристика піднесення як стадії ділового циклу, особливості системи регулювання економіки в період піднесення..

Безробіття, його види, показники та особливості в сучасному етапі. Система регулювання політики зайнятості.

Причини і сутність інфляції; соціально-економічні наслідки інфляції. Види інфляції. Антиінфляційна політика держави.

Проблеми боротьби із інфляцією та безробіттям на сучасному етапі.

Вплив на сукупний попит та сукупну пропозицію таких чинників, як рівень розвитку банківсько-кредитної системи, рівень накопичень у споживачів, експортно-імпортне співвідношення цін, податки, рівень заборгованості за попередніми кредитами, валютний курс, очікування розвитку економіки, рівень ефективності державного економічного регулювання, зокрема податкова, регуляторна, фіскальна, соціальна політика уряду, інвестиційна політика.

Тема 5.

Державне регулювання ринкової економіки. Роль держави у створенні конкурентної економіки. Монополії та їх види.

Форми державного регулювання економіки. Значення державного регулювання економіки. Співвідношення ринкового та адміністративного регулювання.

Державне регулювання в сфері виробничих відносин; тендери та державні закупівлі.

Державне регулювання в сфері зовнішньої та внутрішньої торгівлі.

Державне регулювання в сфері фінансово – кредитної політики. Державне регулювання в сфері валютної політики

Державне регулювання в сфері цінової політики

Роль держави у створенні конкурентної економіки конкуренція та монополії, позитивні та негативні моменти конкуренції. Монополії та їх види. Антимонопольна політика держави.

Система органів державної влади. Кабінет Міністрів його склад і повноваження. Центральні органи виконавчої влади.

Місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Взаємовідносини між центральними та місцевими органами державної влади.

Управління державним та комунальним майном.

Характеристика найважливіших функцій держави, зокрема забезпечення розвитку загальносуспільних чинників – освіта, медицина, культура, фундаментальна наука, оборона, ряд інших; антимонопольне регулювання; розробка стратегії розвитку економіки держави на довго, середньо та короткостроковий період; видача дозволів та ліцензій на деякі види господарської діяльності; регулювання цін і тарифів на найбільш соціально важливі види продукції та послуг; здійснення чітко визначених

законодавством контролюючих та інспекторських функцій за суб'єктами господарювання; придбання за бюджетні кошти товарів і послуг для їх подальшого розподілу; грошове та валютне регулювання; зовнішньоекономічне регулювання у ряді випадків; виконання функцій соціального захисту для найбільш вразливих верств насел

Система державного апарату та органи влади, зокрема законодавчі, виконавчі та судові. Функції найвищого органу виконавчої влади - Кабінету Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади, куди входять міністерства, державні комітети, органи влади із спеціальним статусом; система державних органів місцевої влади та місцевого самоврядування.

Тема 6.

Державні фінанси. Цінні папери. Банківська та небанківська система. Гроші та їх походження.

Суть і соціально – економічне поняття фінансів. Значення фінансів в системі соціально – економічних відносин.

Поняття фінансової системи країни. Структура фінансової системи України.

Державні фінанси: державний бюджет, місцеві бюджети. Фінанси підприємств, установ, організацій, фінанси домогосподарств.

Система управління фінансами країни. Види форми, форми і методи фінансового контролю; внутрішній та зовнішній контроль.

Основні завдання фінансової політики України та методи їх розв'язання. Завдання по реформуванню фінансової системи на найближчий період.

Бюджетна політика держави: суть, основні функції та напрями.

Податкова політика держави. Характеристика основних видів податків; Податковий кодекс України.

Загальна характеристика видаткової частини державного бюджету

Державний борг в системі державного бюджету; джерела фінансування дефіциту бюджету.

Система фінансування бюджетних установ соціальної сфери

Фінанси суб'єктів господарювання. Баланс суб'єкта господарювання, загальна характеристика дохідної та витратної частин. Поняття бухгалтерського обліку.

Цінні папери, їх сутність та роль в розвитку економічних систем.

Види цінних паперів, їх економічна суть. Характеристики особливостей застосування акцій, облігацій, векселів, інших цінних паперів.

Фондова біржа, її роль і значення в ринковій економіці. Фондові біржі в Україні.

Загальна характеристика системи соціального страхування. Характеристика основних фондів соціального страхування.

Суть грошей. Походження та форми застосування грошей. Характеристика функцій грошей. Вартість грошей. Види грошей: золоті, паперові, кредитні, електронні

Поняття грошового обороту. Функції та роль кредиту. Форми кредиту, їх характеристика. Класифікація основних видів кредиту.

Загальна характеристика банківської системи України. Національний банк України, його статус та повноваження; функції Національного банку України. Комерційні банки України – загальна характеристика; функції, що виконують комерційні банки.

Загальна характеристика страхування як виду діяльності. Види та форми страхування.

Специфіка та особливості здійснення небанківської фінансової діяльності. Недержавні пенсійні фонди – роль та значення, специфіка функціонування в Україні. Кредитні спілки – роль та значення, проблеми розвитку цього ринку на сучасному етапі. Довірчі товариства – суть діяльності та перспективи розвитку в країні на сучасному етапі. Інвестиційні компанії та фонди: роль, значення, проблеми, перспективи. Інші види небанківських фінансових установ – загальна характеристика.

Тема 7.

Суб'єкти господарювання та їх типи. Поняття ціни. Собівартість і прибуток. Ефективність. Економічне зростання.

Поняття мікроекономіки. Особливості економічних механізмів господарюючих суб'єктів.

Сукупний, середній та граничний дохід. Сукупні, середні та граничні витрати.

Мета фірми. Валовий дохід. Порядок формування та розподілу.

Валові витрати. Особливості врахування. Собівартість продукції. Порядок її розрахунку.

Валовий та чистий прибуток. Поняття рентабельності. Рентабельність продукції та рентабельність виробництва.

Баланс підприємства (установи, організації). Характеристика активу і пасиву.

Звітність, аудит та контроль.

Сутність підприємництва, його функції та умови здійснення. Сучасний стан підприємництва в Україні.

Суб'єкти господарювання та їх типи. Види підприємств у ринковій системі господарювання. Організаційно-правові форми підприємств в умовах ринкової трансформації.

Державні та комунальні унітарні підприємства, особливості їх господарської діяльності.

Господарські товариства, їх економічна сутність та види. Акціонерні товариства. Товариства з обмеженою, повною та додатковою відповідальністю.

Кооперативні і орендні підприємства, принципи їх діяльності. Кооперативи, приватні підприємці. Малі, середні та великі підприємства.

Об'єднання підприємств, їх форми та особливості господарської діяльності.

Особливості створення та функціонування господарюючих суб'єктів в соціальній сфері. Особливості створення та функціонування господарюючих суб'єктів в системі освіти.

Поняття та порядок розрахунку цін. Основи політики ціноутворення в ринковій економіці. Фіксовані, регульовані, договірні та вільні ціни.

Економічна ефективність як процес отримання найбільших результатів при найменших витратах. Узгодження економічної ефективності із соціальною ефективністю, коли економічні результати досягаються при дотриманні всіх необхідних соціальних норм – тривалості робочого дня, побутових умов, забезпечення

Тема 8.

Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація виробництва та капіталу. Глобалізація.

Об'єктивні умови становлення та розвитку світового господарства. Міжнародний поділ праці — матеріальна основа світового господарства

Міжнародна економічна інтеграція. Форми міжнародних економічних відносин. Світогосподарські зв'язки: сутність і форми. Світове господарство як сукупність економік різних країн світу, що пов'язані між собою системою міжнародних економічних зв'язків.

Основні форми світових економічних відносин: міжнародна торгівля; міграція робочої сили; міжнародний рух капіталів; міжнародна кооперація виробництва; валютно-кредитні відносини.

Загальна характеристика системи міжнародних валютно-кредитних відносин. Валютний курс та конвертованість валют. Система міжнародного валютного регулювання, що існувала до II світової війни. Бреттон – Вудська система міжнародного валютного регулювання. Кінгстонська система міжнародного валютного регулювання

Проблеми міжнародного валютного регулювання на сучасному етапі. Кризові явища у валютних системах та їх головні причини.

Міжнародний валютний фонд, основні напрямки діяльності.

Світовий банк, основні напрямки діяльності.

Поняття та соціально - економічні аспекти глобалізації. Основні шляхи вирішення проблем, що породжені глобалізацією. Об'єднання історично відокремлених і відмінних між собою ринків у один великий ринковий простір.

Місце України в міжнародній економічній системі.

III. Плани семінарських занять

Семінар 1

Тема: Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво, його сфери, фази та фактори. Їх прояв в сучасних умовах економічного розвитку України

План заняття

1. Предмет економічної теорії
2. Сутність та структура суспільного виробництва. Фази виробництва: власне виробництво, розподіл, обмін, споживання.
3. Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок
4. Інтенсивний та екстенсивний типи зростання
5. Методи економічної науки та основні етапи її встановлення.
6. Основні етапи становлення економічної науки. Економічні школи

Семінар 2

Тема: Основні принципи та поняття ринкової економіки. Поняття ринку, його основні елементи та види

План заняття

1. Сутність ринку та умови його функціонування.
2. Функції ринку та типи ринків.
3. Моделі ринку в різних регіонах світу.
4. Інфраструктура ринку, характеристика головних ринкових інституцій

Семінар 3

Тема: Попит та пропозиція. Еластичність

План заняття

1. Сутність попиту та особливості його формування
2. Сутність пропозиції та чинники, що її визначають
3. Еластичність попиту.
4. Ринкова рівновага. Передумови та соціально – економічні наслідки її досягнення.
5. Особливості попиту і пропозиції різних галузей та видів виробництва

Семінар 4

Тема: Економічні системи. Макроекономіка. Макроекономічні показники обсягів національного виробництва.

План заняття

1. Основні моделі економічних систем: ринкова, командна, змішана, традиційна.
2. Головні макроекономічні характеристики соціально – економічного розвитку держави.
3. Порядок розрахунку та характеристика головних показників соціально – економічного розвитку держави: ВВП, ВНП, ЧП, НД, інші.

4. Суть та характеристика системи національних рахунків.
5. Характеристика власності як соціально – економічної категорії.
6. Особливості реалізації таких різновидностей прав власності як права володіння, користування, управління, суверена, інших.
7. Державна та комунальна, приватна та колективна власність, форми їх реалізації.

Семінар 5

**Тема: Сукупний попит, сукупна пропозиція та сукупні видатки.
Економічна рівновага. Економічний цикл.**

План заняття

1. Сукупний попит, чинники, що здійснюють вплив на його рівень.
2. Сукупна пропозиція, чинники, що здійснюють вплив на її рівень.
3. Економічна рівновага на макrorівні.
4. Характеристика стадій ділового (економічного) циклу

Семінар 6

Тема: Безробіття та інфляція. Антиінфляційна політика держави

План заняття

1. Безробіття, його види та показники
2. Причини і сутність інфляції; соціально-економічні наслідки інфляції
3. Антиінфляційна політика держави
4. Взаємозалежність інфляції та безробіття. Крива Філіпса

Семінар 7

Тема: Державне регулювання ринкової економіки

План заняття

1. Форми державного регулювання економіки
2. Органи державної влади та їх функції
3. Органи місцевої влади та їх функції
4. Види рішень, що приймають органи державної влади
5. Реформа системи державного управління

Семінар 8

**Тема: Роль держави у створенні конкурентної економіки.
Монополії та їх види.**

План заняття

1. Роль держави у створенні конкурентної економіки
2. Конкуренція та монополії, позитивні та негативні моменти конкуренції.
3. Монополії та їх види.
4. Антимонопольна політика держави.

Семінар 9

Тема: Фінансова система країни

План заняття

1. Суть і соціально – економічне поняття фінансів.
2. Поняття фінансової системи країни.
3. Державні фінанси: державний бюджет, місцеві бюджети.
4. Фінанси підприємств, установ, організацій, фінанси домогосподарств.
5. Податкова система

Семінар 10

Тема: Гроші. Банківська та небанківська системи

План заняття

1. Сутність та функції грошей
2. Система грошового обігу
3. Банківська система країни. Кредитування
4. Страховий ринок
5. Цінні папери та їх обіг
6. Небанківський фінансовий ринок: кредитні спілки, трастові компанії, лізинг, інші структури

Семінар 11

Тема: Поняття мікроекономіки. Суб'єкти господарювання та їх типи

План заняття

1. Поняття мікроекономіки.
2. Мета фірми. Особливості економічних механізмів господарюючих суб'єктів.
3. Сукупний, середній та граничний дохід. Сукупні, середні та граничні витрати
4. Типи господарюючих суб'єктів.
5. Домогосподарство як низова ланка економічного механізму

Семінар 12

Тема: Ефективність роботи господарюючих суб'єктів

План заняття

1. Поняття ціни. Формування цін
2. Собівартість продукції, порядок її калькуляції
3. Прибуток. Порядок його планування та розрахунку
4. Рентабельність виробництва та рентабельність продукції
5. Баланс підприємства

Семінар 13

Тема: Міжнародні економічні відносини. Глобалізація.

План

заняття

1. Характеристика світового господарства.
2. Міжнародна економічна інтеграція.
3. Системи регулювання міжнародних валютно – кредитних відносин.
4. Міжнародні економічні та фінансові організації.
5. Поняття та характеристики глобалізації, як соціально – економічного явища.
6. Місце України в міжнародній економічній системі.

Тести для самопідготовки

Які із цих процесів можна віднести до макроекономіки, мікроекономіки, світової економіки:

- закупівля за тендерними процедурами товарів у іноземного виробника;
- рішення Антимонопольного комітету про обмеження в створенні об'єднань компаній;
- реалізація програми приватизації за поточний рік;
- встановлення обмежувачих квот на експорт товарів;
- падіння цін на ринку нерухомості;
- видача кредитів в іноземній валюті.

До якого типу законів (всезагальні, специфічні, стадійні) можна віднести:

- закон породження монополій по мірі концентрації виробництва;
- закон зростання продуктивності праці;
- закон відповідності виробничих відносин розвитку продуктивних сил;
- формування ціни внаслідок специфіки різних форм розвитку ринкової системи країни ;

Яка функція економічної теорії (пізнавальна, методологічна, практична, прогностична, виховна) проявляється в разі:

- розробки міністерством рекомендацій щодо підвищення рівня господарської самостійності закладів освіти;
- аналізу домогосподарством причин збільшення вартості будівництва при облаштуванні дачного будинку;

- розробка аналітичною службою банку динаміки коливань валютного курсу на наступний місяць;
- врахування робочою групою по реформування галузі освіти методологічних основ динаміки попиту та пропозиції на освітянські послуги;
- усвідомлення своїх прав та обов'язків при підписанні договору кредиту;
- рішення про вибір типу підприємства (акціонерне товариство, кооператив, тощо) працівниками коледжу при створенні суб'єкта господарювання для надання палатних послуг в освіті.

До яких факторів виробництва можна віднести:

- сировина, що купується для виготовлення продукції;
- кредити, взяті в банку на довгостроковий період під реконструкцію основних фондів;
- кредити, що взяті в банку на короткостроковий період для виплати заборгованості по зарплаті;
- рішення правління про перехід на випуск принципово нової продукції;
- дотації, що отримують сільгоспвиробники із бюджету під придбання (паливо-мастильних матеріалів, компенсації втрати доходу, інвестування в розвиток виробничої бази, на програми вивчення передового досвіду)

Які із цих процесів можна віднести до – власне виробництва, - розподілу, - обміну, - споживанню:

- обід в кафе;
- отримання школами інвентарю для кабінетів фізики;
- випуск запчастин для автомобілів;
- торгівля цінними паперами на біржі;
- завезення обладнання в школу за благодійними програмами;
- отримання натуральної продукції членами сільгосппідприємства в рахунок оплати праці.

Який вплив зазначені чинники, пов'язані із фактором земля мають на економічний процес:

- підвищення вартості добування природних ресурсів;
- глобальне потепління;
- занесення ряду представників флори і фауни до «червоної книги»;
- прийняття рішення про відміну мораторію на продаж землі;
- розробка родовищ сланцевого газу;

Який вплив зазначені чинники, пов'язані із фактором праця, мають на економічний процес:

- запровадження погодинної ставки оплати праці;
- постійна міграція робочої сили із України на заробітки;
- дозвіл працівникам бюджетної сфери (вчителі, медпрацівники, культпрацівники) працювати в статусі приватного підприємця;
- перехід від консолідованої пенсійної системи до накопичувальної;
- збільшення соціальних виплат;
- збільшення – зменшення частки постійної оплати праці (ставки), порівнюючи із преміальною часткою;

Який вплив зазначені чинники, пов'язані із фактором капітал, мають на економічний процес:

- пониження – підвищення банками проценту за кредит;
- створення на виробництві власного науково - дослідного підрозділу;
- проведення прискореної амортизації обладнання;
- зростання кредитного портфелю темпами, вищими за зростання виробництва та доходів;
- економія коштів з метою купівлі обладнання або взяття обладнання на умовах лізингу із поступовим викупом;

Який вплив зазначені чинники, пов'язані із фактором підприємництва, мають на економічний процес:

- суттєве зменшення видів діяльності, на які треба дозвіл або ліцензія;
- введення до складу правління науковців, зарубіжних фахівців;
- перевод великої частини працівників підприємства на статус приватного підприємця та укладання із ними угод про співпрацю;
- запровадження схем ухилення від податків;
- надання більшої самостійності підрозділам, створення холдингів;

Визначить де є дедуктивний, а де індуктивний підхід:

- розробка змін до дозвільного законодавства на підставі вивчення досвіду проведення експерименту із застосування «єдиного вікна» в окремих регіонах ;
- впровадження основ соціального законодавства на основі вивчення досвіду ЄС із цього питання;
- підготовка пропозицій щодо удосконалення бюджетної системи на основі досвіду об'єднання всіх бюджетних ресурсів цього напрямку у Полтавській та Харківській областях;

- впровадження мінімальної годинної оплати праці на основі комплексного вивчення цього питання.

Виділіть аналіз та синтез в наступних підходах:

- визначення тенденцій із зростанням інфляції при отриманні кредитів;
- збільшення дохідної частини місцевого бюджету при впровадженні комплексу заходів фінансового, регуляторного, структурного та іншого характеру;
- загальний вплив на розвиток економіки країни отримання кредиту від МВФ;
- підвищення зарплати вчителів після проведення реструктуризації шкільної мережі в регіоні.

Вкажіть на наявність історичного або логічного підходів:

- грошова реформа в країні на основі вивчення досвіду розвитку валютної політики за останні 15 років;
- впровадження вперше єдиного соціального податку на основі комплексного дослідження ефективності застосування різних видів соціальних платежів;
- формування антикризової політики через вивчення досвіду європейських країн;
- рішення про відмову від вступу до міжнародної торгівельно-економічної організації після оцінки всіх позитивних та негативних наслідків;

Які із зазначених документів є прикладами економічного моделювання:

- програма розвитку країни, що подається Урядом до Верховної Ради;
- закон про державний бюджет на черговий рік;
- п'ятирічні плани радянського періоду;
- прогноз МВФ стосовно України;
- план приватизації на наступний рік;

Чи можуть бути передбачені умовами економічних експериментів наступні рішення для різних областей країни:

- різні тарифні ставки по оплаті праці для вчителів;
- різна система реєстрації підприємців, система єдиного вікна;
- різні коефіцієнти у нарахуванні пенсій для бюджетників;
- надання учбовим закладам самостійності у використанні коштів на проведення ремонтних робіт та придбання обладнання;

Визначте яким економічним теоріям – неокласицизм, монетаризм, кейнсіанство, інституціоналізм – відповідають наступні постулати:

- активне втручання держави в економіку шляхом стимулювання попиту та інвестицій через бюджетно-грошову політику;
- грошова маса є головний регулюючий фактор для розвитку економіки;
- заперечення необхідності втручання держави в економіку, визнання ринку як єдиного саморегулюючого заходу;
- відведення значної ролі для політичних, соціологічних та соціально-психологічних чинників;

Розставте у порядку історичної послідовності:

- теорія Фрідмана;
- теорія класичної політекономії;
- теорія Кейнса;
- теорія Маркса;

Які із цих благ задовольняють економічні потреби, а які соціальні:

- поставка коксівного вугілля для металургійного комбінату;
- наявність вільного житла для його оренди;
- наявності пропозицій для відпочинку в Криму;
- наявності аудіотехніки в продажу для слухання музики;
- наявність костюму для повсякденного одягу;
- наявність фракта для участі в балу;
- наявність опійного маку у продажу;

До якого виду інтересів: особистий – корпоративний – державний; загальнонаціональний - регіональний – відомчий; виробничий – невиробничий можна віднести:

- отримання прибутку комунальним підприємством;
- залучення інвестицій під добудову електростанції;
- закриття шкідливого виробництва;
- отримання доходу акціонерним товариством;
- створення для мешканців будинку сервісних точок (громадське харчування, торгівля, перукарні, тощо);

До якого типу ринку – класичного вільного, - державно регульованого, - соціально орієнтованого, - олігархічно монопольного можна віднести наступні ознаки:

- існування податку на розкіш за рахунок якого створюються соціальні фонди;
- доля підприємств однієї галузі у одного власника більше 35%;
- малий та середній бізнес мають долю у ВВП більше 50%;
- держава законодавчо встановлює рівень мінімальної зарплати, обмеження із максимального рівня пенсій, тарифну сітку.

Які функції – регулювання, - стимулювання, - розподілу, - санації, - алокації, - інформаційного забезпечення, - інтеграції виконують наступні процеси на ринку:

- котирування цін на біржі та використання цієї інформації виробниками
- банкрутство частини фірм;
- вкладання інвестицій у те чи інше виробництво після росту курсу акцій на біржі;
- укладення договору про спільні умови продажу продукції між виробниками;
- отримання зверх прибутку одним виробником, нормативного рівня прибутку іншим та збитків третім;
- створення оптимальної програми поставок сировини та матеріалів с точки зору цін, якості та умов доставки;
- випуск продукції підвищеної якості без підвищення ціни.

Чи сприяє ефективному функціонуванню ринку і чому:

- надання права на випуск певного виду продукції (послуг) тільки державним підприємствам;
- заборона на утворення об'єднань підприємств однієї галузі в разі, якщо вони сукупно випускають більше 50% продукції;
- боротьба держави із тіньовою економікою;
- проведення тендерних процедур при закупівлях товарів та послуг;
- наявність фондових бірж у кожній області країни;
- відсутності обмежень на рекламу.

До якого типу ринків: - фінансового, - робочої сили, - капіталу, - предметів споживання, - послуг, - інтелектуальної власності, - валютного належать:

- торги на валютній біржі;
- робота рекламного агентства із продажу товарів;
- компанії, що наймають працівників на сезонні роботи;
- продаж на аукціоні виробничих об'єктів;
- продаж на аукціоні державних облігацій;

- участь у конкурсі на впровадження нових технологій.

До якої моделі ринку – класичного вільного, - державно регульованого, - соціально орієнтованого, - олігархічного монопольного, - монопольної конкуренції можна віднести наступні ознаки:

- існування податку на розкіш за рахунок якого створюються соціальні фонди;
- доля підприємств однієї галузі у одного власника більше 35%;
- малий та середній бізнес мають долю у ВВП більше 50%;
- держава законодавчо встановлює рівень мінімальної зарплати, обмеження із максимального рівня пенсій, тарифну сітку;
- кілька великих будівельних концернів на конкурсних умовах виборюють право на великий контракт;
- держава встановила правило про продаж власності тільки на аукціонах.

По яким товарним групами попит буде більш еластичний (більше залежати від зміни цін на товари):

- престижні машини типу Мерседес;
- хліб;
- житло;
- тютюнові вироби;
- речі в салонах для молодих, що укладають шлюб;

Вибудуйте за ступенем випуклості графіки пропозиції по:

- ювелірним виробам;
- дитячому харчуванню;
- послуги щодо ігрових автоматів;
- кондитерських виробів;
- відвідин театру;

Точка перетину лінії попиту та лінії пропозиції свідчить про:

- максимальний рівень продажу товару;
- припинення виробництва;
- досягнення оптимальної ціни;
- відсутності стимулів до виробництва;
- досягнення оптимального розміру випуску продукції;
- банкрутства виробників;

Чи можна назвати економічною системою і чому:

- комунальне господарство міста Києва;
- торгові відносини між двома країнами;
- сімейну ферму;
- спільний ринок європейського союзу;
- роботу комерційного банку;

Що відноситься до - продуктивних сил, - економічних відносин, - господарського механізму:

- зареєстрований патент;
- податкова система;
- трудова угода між адміністрацією та трудовим колективом;
- система отримання ліцензій та дозволів;
- конвеєрна лінія;
- договір на поставку продукції;

До якого типу економічної системи – ринкової, - командної, - змішаної, - традиційної можна віднести:

- розподіл ресурсів згідно чітко затверджених напрямів;
- регулювання державою частини цін при тому, що більша частина цін встановлюється вільно на ринку;
- необмежене право відкривати будь-який вид бізнесу;
- видача доходів у вигляді натуральних продуктів;
- ліцензування та дозвільна система на деякі види діяльності при загальному праві займатись будь-якими незабороненими видами діяльності;
- відсутність приватної власності на засоби виробництва;
- необмежене право виходу на міжнародні ринки;
- наявність общинної власності на землю;

До якого типу правочин (володіння, користування, управління) належать:

- можливість отримувати дохід від продажу самостійно вирощеної продукції на землі, що належить громаді;
- продаж будівлі на вільному ринку;
- представляти інтереси держави у Наглядовій раді;
- подарунок ділянки третій особі;
- розпорядження майном до досягнення повноліття;
- отримання довіреності від зборів на укладення господарських договорів⁴

Що входить до національного багатства:

- ВВП;
- ВНП;
- поклади вугілля;
- приватна картинна галерея;
- майно, взяте у лізинг у іноземної фірми;
- запатентований винахід;
- валютні резерви Національного банку;
- домашнє майно окремої родини;
- не розмитнене майно⁴

Чи всі компоненти, враховуються в системі національних рахунків, подані нижче:

- товари та продукти, які виробляються виключно на продаж;
- послуги, за які здійснюється оплата;
- послуги неринкового характеру, що надаються тільки міністерствами та відомствами;
- діяльність домашньої найманої прислуги;
- упорядкування території мешканцями будинку;
- продукція, вироблена у «тіньовій» сфері;

Чи входить до складу ВВП:

- запчастини до автомобілів, які поставляються на ЗАЗ;
- запчастини до автомобілів, які поставляються у торгівельну мережу;
- картопля, вирощена на городі для власного споживання;
- кошти або товари, відправлені на некомерційній основі за кордон;
- полиці, виготовлені учнями на уроках праці для своєї школи;

Чи входять гроші, зароблені вітчизняним працівником за кордоном до ВНП в разі, якщо він їх:

- витратив на харчування за кордоном;
- поклав в банк і отримав електронну картку, яку можна використовувати як за кордоном, так і дома;
- переслав сім'ї;
- позичив своєму співгромадянину, який їде додому;
- тримає в «кишені» і на протязі звітного періоду не знає як їх використати;

Чи входять гроші, зароблені підприємством, що належить українським власникам, за кордоном до ВВП в разі, якщо:

- воно вкладає їх в розвиток;
- виплачує у вигляді премії українським працівникам, що працюють на ньому за кордоном;
- збанкрутіло і чекає завершення процедури банкрутства;
- направляє їх на оплату податків у випадку коли немає угоди про уникнення взаємного оподаткування і коли є така угода;
- продає продукцію на Україну;

Яке буде співвідношення між чистим внутрішнім продуктом (ЧВП) та національним доходом (НД) в разі, якщо:

- ВВП більше ВВП, а напрямі податки мінімальні;
- ВВП більше ВВП, а непрямі податки значні;
- ВВП та ВВП близькі один до одного за розміром;

Яка буде додана вартість, якщо

- Випуск продукції у минулому році був на рівні 100 одиниць;
- у минулому році доля сировини і матеріалів в виробленій продукції була 70%;
- витрати на придбання сировини і матеріалів в новому році вирости на 30%;
- реалізація продукції в умовах економічної кризи впала на 9%;

Що відноситься до фіскальної, монетарної, фінансової або грошево-кредитної політики на макрорівні:

- створення резервного фонду в бюджеті на випадок надзвичайних ситуацій;
- стягнення податку на додану вартість при перетині товаром кордону;
- вилучення із обігу грошової маси;
- видача іпотечних кредитів населенню;
- заборона банкам відмовлялись від прийняття євро в обмінних пунктах;
- сплата штрафу за невчасне внесення податкових платежів;

Які із цих величин належать до постійних витрат, змінних витрат, валового доходу, загального прибутку, чистого прибутку:

- сировина для випуску продукції;
- сума податків, сплачених за результатами роботи за місяць;

- премії, виплачені співробітникам за результатами роботи;
- утримання автомобіля директора;
- виручка від реалізації продукції;
- кошти, сплачені до благодійного фонду;

Чи може вплинути на сукупний попит:

- зниження процентної ставки за кредит;
- збільшення асигнувань на охорону здоров'я у державному бюджеті;
- зниження курсу гривні до долара;
- переорієнтація на відпочинок за кордоном замість місцевих курортів;
- збільшення виплат матерям за малолітніх дітей;
- успішна боротьба із алкоголізмом та курінням;

Чи може вплинути на сукупну пропозицію:

- зменшення кількості дозволів та ліцензій для малого та середнього бізнесу;
- збільшення реклами на товари і послуги;
- запровадження нових передових технологій на виробництві;
- проведення адміністративної реформи, зменшення кількості районів;
- купівля українських банків та підприємств іноземцями;

Чи досягнута економічна рівновага в разі:

- стабільності протягом довгого періоду цін, оплати праці, процентних ставок;
- відсутності вільних пропозицій та великих черг при бажанні вкласти кошти в будівництво житла;
- стабільного обмінного курсу валюти;
- великого відтоку робочої сили за кордон;
- браку хороших виконавців в театральній та мистецькій сферах;

Які чинники були найбільш визначальними в українській кризі останніх років і чому:

- «кредитний бум», тобто пропозиції банків щодо надання кредитів без належного рівня їх забезпечення;
- підвищення цін на газ з боку Росії;
- перерозподіл доходів до місцевих бюджетів через зменшення питомої ваги державного бюджету;
- збільшення рівня соціальної допомоги;

- посилення відтоку трудових ресурсів за кордон;

Яку стадію економічного циклу характеризують наступні явища:

- ріст виробництва перевищив до кризовий рівень;
- економіка досягла найвищих темпів, але більше не зростає;
- ціни на квартири падають, зменшується кількість угод по купівлі нерухомості;
- рівень безробіття дуже високий, але стабільний кілька місяців;
- банки почали знижувати ставки за кредит;
- банки почали знижувати проценти по депозитам;

Який із видів безробіття (фрикційний, структурний, сезонний, прихований, циклічний, добровільний, частковий) відповідає наступним прикладам:

- людина знайшла кращу роботу, звільнилась із попередньої і вирішила літом відпочити перед приходом на нову роботу;
- масове звільнення будівельників під час економічної кризи в 2008-2009 рр.;
- керівник підприємства домовився із знайомою, щоб та числилась на виробництві і йому не прислали із фонду зайнятості;
- керівник найняв агентів із продажу і оформив їх на 25% ставки;
- в результаті розпродажу торговельного флоту звільнили багато моряків;
- дружина народного артиста вирішила присвятити своє життя тільки вихованню дітей;
- у жовтні звільнилося багато сільгоспробітників;
- тіньовий бізнесмен зареєструвався у фонді по безробіттю;

До якої функції держави можна віднести:

- підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги;
- прийняття державного замовлення на друкування підручників;
- встановлення квот на експорт труб;
- прийняття програми реформ на 2010 – 2014 рр.;
- перевірка роботи супермаркету органами захисту прав споживачів;
- видача ліцензії приватній гімназії;
- розслідування причин зростання цін на бензин виробниками цієї продукції;

Які з цих актів відносяться до системи державного регулювання:

- постанова Кабінету Міністрів;

- договір на поставку продукції;
- наказ про порядок подання звітності - по галузі, - по концерну;
- роз'яснювальний лист податкової інспекції;
- міждержавний договір про уникнення взаємного оподаткування;
- меморандум про співробітництво між асоціацією виробників та міністерством;

До якого рівня компетенції (загальнодержавний, обласний, місцевого самоврядування) можна віднести:

- наказ про упорядкування на підзвітній території штатного розпису шкіл із підвищеним рівнем викладання математики;
- встановлення курортного збору із відпочиваючих;
- встановлення акцизу на тютюн;
- затвердження правил парковки автомобілів;
- рішення про реконструкцію центральної частини міста;

Чи передбачає Програма реформування економіки на 2010 – 2014 рр.:

- прийняття Податкового кодексу;
- закріплення діючого рівня податків;
- збільшення концентрації бюджетних коштів у центрі;
- залишення більшої, ніж зараз частини доходів в регіонах;
- збільшення кількості видів діяльності, на які треба давати дозволи або ліцензії;
- скорочення ліцензованих видів діяльності;
- перехід на страхову медицину;
- збільшення бюджетного фінансування охорони здоров'я;

До яких моментів конкуренції позитивних чи негативних можна віднести:

- скорочення на 15% кількості банків в Україні за період кризи;
- укладання угоди між нафтотрейдерами про ціни на паливо;
- впровадження нових технологій, основаних на автоматизації виробництва в харчовій промисловості за останні 12 років;
- створення 3 потужних будівельних концернів в м. Києві за останні роки замість 10-15;
- банкрутство 3 великих страхових компаній в 2009 р.;

До якого виду монополії можна віднести:

- видобуток газу на єдиному в країні родовищі;
- існування двох найбільших розробників інформаційних технологій у світі Apple і ІВМ;
- угода про ціни та умови реалізації діаматів, укладену в 90-х роках між 4-ма найбільшими виробниками;
- продаж джинсового одягу на ринку;
- реалізація державного замовлення кадровим управлінням державної служби шляхом конкурсу випускників університетів;
- угода між фірмами в рамках ЄС про поставку аптечного обладнання в країни колишнього СРСР ;

Які із цих заходів можна кваліфікувати як боротьбу з монополізмом і в чому їх вплив:

- заборона об'єднання двом найбільшим авіакомпаніям в Україні МАУ та Аеросвіт;
- проведення комплексної перевірки фірми «Воля-Кабель» щодо задоволення потреб населення;
- рішення Антимонопольного комітету про заборону банкам вказувати клієнтам, що беруть позики, на конкретні компанії для отримання страховки;
- рішення київської влади в кінці 90-х щодо використання тротуарної плитки одного виробника;
- відмова від надання права участі в приватизації концерну, що володіє 355 власності в цій галузі;

Яку роль в інфраструктурі ринку відіграють:

- товарні біржі;
- аукціони по проведенню торгів земель під будівництво складів;
- рейтингові агентства;
- фірмові торгові дома;
- промоуторські агентства;
- брокерські компанії;

Які із зазначених категорій відносяться до фінансів держави, фінансів підприємств, фінансів домогосподарств:

- прибуток, що отримала фірма, в кінці року;
- зарплата робітника;
- акцизи, що поступили від продажу тютюнових виробів;

- рентні платежі від газодобування;
- додана вартість;
- повернення доданої вартості експортерам;

Які із зазначених надходжень відносяться до прямих, а які до непрямих податків:

- плата за землю;
- ввізне мито;
- податок на дохід громадян;
- сільгосподаток;
- акцизний збір;

Які із зазначених методів застосовуються для покриття дефіциту бюджету:

- запозичення у МВФ;
- емісія грошей Національним банком;
- приватизація майна;
- запровадження нових податків;
- зниження рівня оплати праці бюджетним працівникам;

До якого розділу балансу (актив-пасив) відносяться:

- кошти, запозичені іншим підприємством;
- кошти, запозичені іншому підприємству;
- статутний фонд;
- товарні запаси на складі;
- депозит у банку.

Чи відносяться до цінних паперів:

- сертифікат на право власності;
- довіреність на отримання грошей;
- поліс страхової компанії на страхування автомобіля;
- облігації державної позики;
- приватизаційні сертифікати для права участі в приватизації, що видавались всім громадянам в 90-і роки;
- дорожній чек, виданий банком при поїзді за кордон;

До якого виду цінного паперу (акція, облігація, вексель) відносяться ті, що:

- дають право голосувати на зборах акціонерів;
- дають право отримати дохід у певно визначений термін і певно визначеному розмірі;
- засвідчують зобов'язання сплатити визначену суму;
- не дають право голосувати на зборах, але гарантують отримання доходу в разі прийняття рішення про сплату дивідендів;

Які із зазначених функцій належать національному банку, а які комерційним:

- видача кредитів під заставу майна;
- встановлення курсу обміну національної валюти;
- заходи щодо зменшення інфляції в країні;
- переказ грошей;
- зберігання золотовалютного запасу;
- зберігання грошей на депозитах;

До якого типу небанківських фінансових установ належать наступні операції:

- накопичення коштів для майбутніх виплат пенсій;
- отримання платежів з метою компенсації збитків при пожежі;
- отримання кредитів при умові здійснення періодичних внесків;
- видача родичам передбачених договором коштів після смерті платника;
- отримання доходу від передачі грошей в довірче управління;

Тести для самопідготовки

Яка функція грошей виконується в разі:

- оплати за комунальні послуги;
- поверненні кредиту;
- покладання на депозит в банк;
- виставлення курсу в обмінниках валюти;
- прийняття рішення про встановлення ціни на товар;
- внесення застави при отриманні речей у тимчасове користування;
- використанні при визначенні формули розрахунку оплати за газ;

- надання хабара;
- переказу через Western Union.

Що регулює держава в системі грошового обігу:

- види та форми грошових знаків;
- порядок видачі готівки при розрахунках із громадянами;
- курси обміну національної валюти на іноземну в обмінниках;
- кількість грошей в обігу в цілому в країні;
- кількість грошей в обігу окремої області;
- порядок здачі (інкасації) готівки торгівельними установами після завершення робочого дня;
- порядок роботи електронних карток.

До якого типу грошей (паперові, електронні, кредитні, депозитні) можна віднести:

- векселі;
- монету у 25 копійок;
- картку для використання через банкомат;
- рахунок в банку;
- дорожній чек;
- кредитні картки;
- купон на придбання товару на певну суму.

Сформуйте формулу для визначення кількості грошей в обігу на основі частини із приведених нижче складових:

- сума цін товарів, проданих у кредит;
- середня кількість обертів грошової одиниці;
- величина виплаченої зарплати;
- сума цін товарів;
- сума взаємо погашених безготівкових платежів;
- сума сплачених податків;
- сума платежів за кредитними та борговими зобов'язаннями.

Визначте чи є наведені чинники прикладами інфляції та якого типу (попиту, витрат, помірної, галопуючої)

- ціна на хліб зросла на 100%;
- переплата за дефіцитний товар склала 50%;
- в результаті угод із Росією ціна на газ виросла на 100 \$;

- проїзд у транспорті виріс на 50 коп. і досяг 2 грн.;
- у серпні ціни на помідори знизились на 5%;
- під час приїзду на мистецький форум відомих художників ціна на картини в салонах піднялась в 2 рази.

Який тип економічного зростання (інтенсивний, екстенсивний, змішаний), якщо обсяги виробництва вирости:

- в результаті впровадження нової технології в існуючі потужності;
- в результаті будівництва нового цеху на місці діючого із впровадженням нової технології;
- стимулювання працівників через підвищення заробітної плати;
- здешевлення ресурсів на світовому ринку;
- освоєння нових земель.

Які із перелічених чинників можуть бути віднесені до факторів економічного зростання:

- підвищення попиту населення до придбання товарів внаслідок пожвавлення кредитної системи в державі;
- проведення масштабної приватизації та прихід інвесторів;
- збільшення податків для підприємців;
- стимулювання імпорту;
- стимулювання експорту;
- удосконалення системи освіти.

Які із перелічених видів цін можна віднести до фіксованих, регульованих, вільних:

- проїзд в метро;
- бензин на заправках;
- ліки в аптеках;
- вартість квартплати;
- горілка;
- обслуговування в перукарні.

Які компоненти включає в себе ціна продукції:

- акциз;
- штрафи, що виплачує підприємство;
- податок на додану вартість;
- вартість сировини та матеріалів;
- витрати на утримання апарату органу влади;

- прибуток в межах нормативу рентабельності;
- благодійні платежі.

Якому процесу можна надати характеристику як – економічно ефективний, - соціально ефективний, - оптимальний:

- витрати окупилися на рік раніше встановленого строку;
- витрати на поліпшення побутових умов призвели до зменшення плінності кадрів;
- співвідношення прибутку до собівартості є найвищим у галузі;
- встановлена ціна, що відповідає середньому рівню попиту та середньому рівню пропозиції;
- в результаті зниження ціни нижче, ніж у конкурентів, досягнуті високі розмір и продажу товарів;
- в результаті продажу неякісного товару отриманий значний прибуток;
- витрати на природоохоронні заходи потребують більше половини доходів.
-

Який це тип господарського товариства якщо:

- акції вільно реалізуються на фондовому ринку;
- в разі банкрутства не сплачуються вимоги кредиторів;
- один із учасників повністю розраховується по зобов'язанням;
- продаж акцій кожним учасником можливий тільки за погодженням із іншими учасниками;
- після банкрутства необхідно сплатити всі борги;

Який тип суб'єкта господарювання (акціонерне товариство, кооператив, приватне підприємство, товариство з обмеженою відповідальністю) краще обрати і чому:

- вчительському колективу, який хоче займатись підготовкою учнів поза уроками;
- металургійному комбінату;
- майстрині, що вишиває сукні;
- станції техобслуговування.

До якої форми міжнародних економічних відносин (торгівля, інвестування, фінансово-кредитні, економічна інтеграція) відносяться:

- спільне будівництво літака Ан -70;

- надання кредиту іноземним банком вітчизняному;
- купівля іноземним банком вітчизняного;
- вступ країни до СОТ;
- надання кредиту від МВФ;
- придбання зерна на міжнародній агро біржі.

Визначить що в зазначених випадках є – квотою, - митом, - ліцензуванням, - обмеженням згідно угоди, - субсидією, - демпінгом, - ембарго:

- виплата коштів із держбюджету виробникам зерна для їх успішної роботи на зовнішніх ринках;
- отримання дозволу на імпорт електроенергії;
- заборона на купівлю риби, виловленої у спірному морському шельфу іншими державами;
- встановлення кількості кубометрів деревини цінних порід, яку можна імпортувати;
- продаж металу за цінами, нижчими від середньосвітових;
- стягнення встановленого податку на кордоні;
- підписання договору про не продаж третім сторонам технології виробництва літака АН -70.

До якого типу валюти (вільно, частково чи неконвертована) належать:

- валюта, що може використовуватись тільки в межах взаємовідносин країн, що мають спільну торгівельну угоду;
- валюта, на яку заборонено обмінювати національну валюту;
- валюта, яку повинні приймати всі банківські установи;
- валюта, здійснення операцій з якою можна тільки по ліцензіям.

Чи чинять вплив на валютний курс наступні фактори і чому:

- зниження витрат на виробництво у зв'язку із здешевленням цін на газ;
- від'ємний платіжний баланс;
- зменшення витрат на утримання органів влади і пропорційне збільшення витрат на освіту;
- наявність чи відсутність в країні досконалої валютної біржі;
- зміна постачальників сировини;
- вступ до СОТ.

Які форми державного регулювання (- девальвація (ревальвація), - девізна політика, - дисконтна політика, - встановлення певних умов фіксації курсу) зазначені нижче:

- національний банк закупив на торгах певну суму доларів США;
- національний банк встановив обмінний курс на ще одну валюту;
- національний банк вирішив зберігати валютні резерви ще в одній вільно конвертованій валюті;
- курс знижено на 2 копійки;
- ставка рефінансування підвищена на 1%.

До якої сфери глобальних проблем відносяться:

- забезпечення вакцинами країн, що їх не виробляють;
- відносини, пов'язані із Кіотським протоколом;
- засідання «Великої вісімки»;
- відмова України від ядерної зброї;
- безкоштовне надання інформації про нові технології вирощування картоплі;
- єдиний порядок встановлення цін на нафту.

Чи можна вважати чинниками економічної глобалізації:

- єдиний порядок розрахунку цін на газ;
- Болонську систему отримання освіти;
- торговельну систему, пов'язану із членством у СОТ;
- міжнародну систему протидії наркотикам;
- єдину світову систему реєстрації патентів на винаходи;
- єдину систему риболовства у міжнародних нейтральних водах.

До компетенції якої міжнародної організації відноситься:

- надання системних позик для допомоги виходу із кризи;
- регулювання системи торгівлі між країнами;
- надання кредитів під конкретні програми;
- вирішення питань взаємодії між колишніми республіками СРСР.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання
1	2	3	4
<i>Змістовий модуль I.</i> Методологічні основи функціонування соціально – економічних систем			
Тема 1. Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво, його сфери, фази та фактори. Їх прояв в сучасних умовах економічного розвитку України	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	I
Тема 2. Основні принципи та поняття ринкової економіки. Поняття ринку, його основні елементи та види. Попит та пропозиція. Еластичність.	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	II - IV
<i>Змістовий модуль II.</i> Макроекономіка та система державного регулювання			
Тема 3. Економічні системи. Макроекономіка. Макроекономічні показники обсягів національного виробництва.	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	V
Тема 4. Сукупний попит, сукупна пропозиція та сукупні видатки. Економічна рівновага. Економічний цикл. Роль безробіття та інфляції в системі економічного розвитку	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	VI - VII
Тема 5. Державне регулювання ринкової економіки. Роль держави у створенні конкурентної економіки. Монополії та їх види.	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	VIII - X
<i>Змістовий модуль III.</i> Мікроекономіка, грошова та фінансова системи, міжнародні економічні відносини			
Тема 6. Державні фінанси. Цінні папери. Банківська та небанківська система. Гроші та їх походження	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	XI - XII
Тема 7. Суб'єкти господарювання та їх типи. Поняття ціни. Собівартість і прибуток. Ефективність. Економічне зростання.	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	XIII - XIV
Тема 8. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація виробництва та капіталу. Глобалізація	Семінарські заняття, модульний контроль, залік	5	XV
<i>Разом: 54 год.</i>	<i>Разом: 40 балів</i>		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом поза аудиторної індивідуальної діяльності, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Основною метою написання ІНДЗ є набуття студентом навиків самостійного і творчого мислення, вміння аналізувати опрацьований матеріал і робити відповідні узагальнення й висновки, здійснювати пошук необхідної літератури, використовувати математичний і графічний способи викладу матеріалу.

Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Основи економічної теорії» – це вид науково-дослідної роботи, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична робота (реферат) у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює одну або декілька тем навчального курсу.

Вимоги до написання: Необхідно розкрити зміст вибраної теми і показати знання літературних джерел. Викладання теорії має відповідати сучасному рівню розвитку економічної науки, що висвітлено в новій економічній літературі.

Важливо показати вміння самостійно робити правильні висновки на основі вивченої літератури, зібраного, опрацьованого й узагальненого конкретного матеріалу.

Зміст, структура й обсяг ІНДЗ

Робота повинна мати чітку і логічну структуру, складові якої: короткий вступ, основна частина та висновки.

Вступ - короткий за формою, але змістовний. Обґрунтовується - актуальність теми, визначається ряд питань, що вимагають розгляду, вказуються джерела інформації, використаної автором при підготовці й написанні роботи.

Основна частина - робота передбачає глибоке висвітлення головних питань, проблем теми. Вона будується відповідно до плану, який розроблений студентом, найчастіше – 2 або 3 розділи.

Висновок - необхідно підвести підсумки дослідження даної теми, зробити теоретичні висновки, виходячи зі змісту роботи.

Список використаної літератури – перерахувати в алфавітному порядку літературні джерела, які використовувались при написанні роботи.

Обсяг ІНДЗ - не менше 12 і не більше 18 сторінок стандартного формату. Зміст роботи повинен викладатися відповідно до плану з розбивкою по питаннях. Зазвичай вступ займає 0,5 – 1 стор., висновок 1 – 1,5 стор., основна частина – 10 - 15 стор., список літератури – 0,5 стор.

Оформлення. На першій сторінці (титульний аркуш) вказуються назва навчального закладу, кафедра або підрозділ, тема, курс, прізвище, ініціали.

На наступній сторінці міститься зміст роботи і вказуються номери сторінок, на яких розміщений відповідний розділ. Далі на наступних сторінках розміщується текст відповідно до плану. Текст пишуть на одній стороні аркуша. При необхідності роблять посилання на літературу.

Написану роботу треба відредагувати й оформити належним чином. Робота має бути написана просто, чітко, розбірливим почерком або надрукована на комп'ютері 14 шрифтом, 1,5 інтервал, поля: зліва – 3см, справа – 1 см, зверху і знизу – 2 см, грамотно й охайно. Слід уникати в роботі книжкових висловів, повторень, уважно стежити за тим, щоб не було протиріч між окремими її положеннями. Аркуші повинні бути пронумеровані.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	4 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	15 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	21-26	Добре
Середній	14-20	Задовільно
Низький	Менше 14	Незадовільно

**ТЕМАТИКА ІНДЗ З КУРСУ
„ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ”**

1. Місце і роль класичної політекономії в економічній теорії.
2. Внесок українських вчених у світову економічну теорію.
3. Енергозбереження та економічна безпека України.
4. Потреби і виробничі можливості суспільства.
5. Інформація – домінуючий фактор сучасної виробничої системи.
6. Новітні тенденції у розвитку відносин власності. Корпоративна (акціонерна) форма власності.
7. Розвиток колективних форм власності в країнах ринкової економіки.
8. Структура власності в Україні в сучасних умовах.
9. Оцінка процесів роздержавлення і приватизації в Україні.
10. Державна власність: місце і роль у сучасній ринковій економіці.

11. Роль товарного виробництва у розвитку суспільства.
12. Еволюція ринкової економіки.
13. Контроль держави над цінами: роль і наслідки.
14. “Парадокси” закону попиту. Товари Гіффена, поведінка сноба.
15. Попит і пропозиція у короткостроковому і довгостроковому періодах.
16. Ефект доходу і ефект заміщення та їх вплив на криву попиту.
17. Застосування поняття додаткової вигоди для споживача.
18. Закон Енгеля та його прояв в Україні.
19. Становлення ринкової інфраструктури в Україні.
20. Роль біржі у збалансуванні попиту і пропозиції.
21. Формування системи бірж та їх розвиток в Україні.
22. Види біржових угод.
23. Виробнича функція підприємництва. Підприємницький менеджмент.
24. Ціноутворення і прибуток підприємства. Норма прибутку.
25. Розвиток підприємництва в Україні.
26. Розвиток малого бізнесу в Україні.
27. Технологічна і економічна ефективність виробництва та їх динаміка у коротко- і довгострокових періодах.
28. Технологічний вибір і проблеми екології в Україні.
29. Виробництво і витрати у довгостроковому періоді.
30. Ефективний розмір підприємства.
31. Динаміка середніх витрат в Україні (на прикладі окремих галузей економіки України).
32. Конкуренція і економічна ефективність.
33. Монополія і науково-технічний прогрес.
34. Цінова дискримінація, її види та наслідки.
35. Визначення монопольного становища фірми.
36. Монополії в Україні. Антимонопольне законодавство.
37. Концентрація і диференціація в економіці України.
38. Олігополія та НТП.
39. Максимізація прибутку на ринку монополістичної конкуренції.
40. Фактори, які впливають на величину попиту на ресурс.
41. Реальна заробітна плата та методи визначення її динаміки (за статистичними даними України).
42. Нерівність доходів. Крива Лоренца і коефіцієнт Джіні.
43. Нерівність доходів і дискримінація в Україні.
44. Ринок праці і його особливості в Україні.
45. Організація заробітної плати на підприємствах.
46. Сімейні доходи. Економічне становище народу.
47. Соціальний захист населення в ринковій економіці.
48. Конкуренція і монополія. Антимонопольне законодавство.
49. Суть, основні риси, переваги і недоліки акціонерної форми підприємництва.
50. Акція та її види. Контрольний пакет акцій, первинний і вторинний випуск акцій.
51. Ринок акцій. Біржовий і позабіржовий оборот.
52. Курс акцій. Засновницький прибуток. Основні біржові індекси у світі та в Україні.
53. Основний і оборотний капітал. Амортизація та шляхи її прискорення.
54. Український ринок капіталу і залучення іноземних інвестицій.
55. Земельні відносини нової якості: зміст і проблеми становлення. Земельний кодекс України.
56. Новий етап земельної реформи в Україні.
57. Агропромисловий комплекс – сфера пріоритетної політики держави.
58. Економічні та організаційні основи державного регулювання розвитку АПК.

59. Ринок земельних ресурсів і земельна рента.
60. Паритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію – необхідна умова розвитку села.
61. Використання ВВП. Фонд споживання та інвестування.
62. Податкова система як інструмент економічного розвитку.
63. Реформування податкової системи в Україні.
64. Державний бюджет як відображення економічних процесів країни.
65. Формування доходів і видатків державного бюджету України.
66. Проблема збалансування державного бюджету та шляхи її вирішення в Україні.
67. Напрями структурної перебудови економіки України.
68. Макроекономічні показники та їх динаміка в Україні за роки незалежності.
69. Концепції макроекономічної рівноваги в сучасному ринковому господарстві.
70. Структурні кризи та їх вплив на світову економіку.
71. Сучасні цикли ділової активності.
72. Промислові економічні кризи: історія і сучасність.
73. Довгі хвилі в економіці: концепція М.Кондратьєва та її сучасний розвиток.
74. Інфляція і шляхи її подолання в Україні.
75. Концепції державного антициклічного регулювання: порівняльний аналіз.
76. Причини тривалого економічного спаду в Україні.
77. Шляхи подолання макроекономічної нестабільності в Україні.
78. Загальні умови формування економічної рівноваги суспільного відтворення.
79. Економічна криза 90-х років в Україні, особливості та державна політика її подолання.
80. Відтворення і зайнятість трудових ресурсів в Україні.
81. Безробіття і соціальна політика держави.
82. Вільна торгівля і протекціонізм: “за” і “проти”.
83. Транснаціональні корпорації, їх місце і роль в світовій економіці.
84. Міжнародна валютна система та її еволюція.
85. Шляхи зміцнення національної валюти України.
86. Сучасні проблеми міжнародної міграції трудових ресурсів.
87. Ступені генезису та об’єктивні основи розвитку світового господарства.
88. Особливості міжнародного поділу праці на сучасному етапі.
89. Міжнародні фінансово-кредитні організації та їх функції.
90. Глобальні проблеми людства і шляхи їх розв’язання.
91. Платіжний баланс як відображення економічного стану країни.
92. Місце України у світовій економіці.

Оцінка з ІНДЗ є обов’язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Економічна теорія».

9. VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Основи економічної теорії» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, звіт, реферат.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій (16 занять по 1 балу)	16
2.	Відвідування семінарських занять (12 занять по 1 балу)	12
3.	Робота на семінарських заняттях (12 занять, але з розрахунку на можливість викладача опитати студентів – 8 відповідей по 10 балів)	80
4.	Написання тестових перевірних робіт (4 роботи по 10 балів)	40
5.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4 по 25 балів)	100
6.	Самостійна робота (14 робіт по 5 балів)	70
7.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
8.	Екзамен	40
Загалом		388
Коефіцієнт приведення навчального рейтингу студентів у 100-бальну шкалу		3,88

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	E, D
75 – 89	«добре»	C, B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за

	знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентіві, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентіві, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконує бакалавр за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань бакалаврів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються бакалаврам упродовж вивчення дисципліни «Основи економічної теорії».

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Робота на семінарських заняттях (доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	10	6	60
4.	Написання тестових перевірних робіт	10	4	40
5.	Модульні контрольні роботи	25	3	75
6.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	30	1	30
7.	Самостійна робота студентів	5	6	30
8.	Залік	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				289
Коефіцієнт переведення рейтингу у 100-бальну шкалу				2,89

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються бакалаврам

I семестр

МОДУЛІ						Модульні контрольні роботи Мод. 1, Мод 2	Присутність на лекціях, семінарах	
Змістовий модуль 1 (семінари, самостійна робота, тестова робота)			Змістовий модуль 2 (семінари, самостійна робота, тестова робота)					
T1	T2	T3	T4	T5	T6, T7			
15	15	15	15	15	5	15	50	14

МОДУЛІ						Модульні контрольні роботи Мод. 1, Мод 2	Присутність на лекціях, семінарах	ІНДЗ	залік
Змістовий модуль 3 (семінари, самостійна робота, тестова робота)									
T8	T9	T10, T11							
15	15	5	15			50	14	30	40

Разом: 388 балів

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) **За логікою передачі і сприймання навчальної інформації**: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) **За ступенем самостійності мислення**: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) **За ступенем керування навчальною діяльністю**: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання**: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект

- друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Економічна теорія».

IV. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 108 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 26 год., індивідуальна робота – 6 год., самостійна робота – 54 год., підсумковий контроль – 6 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	Методологічні основи функціонування соціально – економічних систем				Макроекономіка та система державного регулювання			
Кількість балів за модуль	77 балів				82 бали			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Дати								
Теми лекцій	Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво	Основні принципи та поняття ринкової економіки			Економічні системи. Макроекономіка.	Сукупний попит, сукупна пропозиція. Економічна рівновага		Державне регулювання ринкової економіки. Монополії та їх види
Теми семінарських занять	Предмет економічної теорії. Суспільне виробництво		Основні принципи та поняття ринкової економіки Попит та пропозиція. Еластичність	Модульна робота	Економічні системи. Макроекономіка.		Сукупний попит, сукупна пропозиція Безробіття та інфляція	
Самостійна робота	(5 балів)	(5 алів)			(5 балів)	(5 балів)		(5 балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			

Тиждень	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI
Модулі	Модуль II		Змістовний модуль III					
Назва модуля	Мікроекономіка, грошова та фінансова системи, міжнародні економічні відносини							
Кількість балів за модуль								
Лекції	9	10	11	12	13	14	15	16
Дати								
Теми лекцій			Фінанси. Цінні папери. Банківська та небанківська система. Гроші		Суб'єкти господарювання. Собівартість і прибуток. Ефективність. Економічне зростання		Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація виробництва та капіталу. Глобалізація	
Теми семінарських занять	Державне регулювання економіки Роль держави у створенні конкурентної економіки	Модульна робота	Фінансова система країни	Гроші. Банківська та небанківська системи		Поняття мікроекономіки. Суб'єкти господарювання. Ефективність роботи господарюючих суб'єктів	Міжнародні економічні відносини. Глобалізація. Модульна робота, залік	
Самостійна робота			(5 балів)		(5 балів)		(5 балів)	
Види поточного контролю					Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			
ІНДЗ	30 балів							
Підсумковий контроль	Залік (40 балів)							

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З ДИСЦИПЛІНИ

1. Базілінська О.Я. Макроекономіка. Навчальний посібник / О.Я. Базілінська – 2-ге вид., випр. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 442 с.
2. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки. – К., 2003.
3. Ватаманюк З., Панчишин С. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: навч. Посібник. –К.: «Альтернативи», 2005. – 606 с.
4. Економічна теорія. Навчальний посібник. / Андрущенко А.М., Бурляй А.П., Костюк В.С. та ін. – К., 2009.
5. Економічна теорія. Підручник / За ред. В.М. Тарасевича, Київ, 2006.
6. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 8-ме вид., переробл. і доповн.– К., Знання, 2012. – 702 с.
7. Экономическая теория (политэкономия): Учебник /Под общ. ред. В.И.Видяпина, Г.П.Журавлевой. – М., 2000.
8. Иохин В.Я. Экономическая теория: Учебник. – М., 2000.
9. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / уклад.: В.Д.Базилевич, Н.І. Гражевська, А. О. Маслов та ін.; За ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2011. – 1198 с.
10. Калініченко, О. В. Макроекономіка. Практикум : навч. посіб. / Калініченко О. В., Плотник О. Д.- К. центр учбової літератури, 2010. - 656 с.
11. Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. Основи економічної теорії. – К., 2002.
12. Курс экономической теории: Учебник /Под ред. М.Н.Чепурина, Е.А.Киселевой. – Киров, 2005.
13. Мельник Л.Ю., Корецький М.Х. та ін. Основи економічної теорії. – К., 2005.
14. Мельничук В.Г., Ковальчук Г.О., Огнев юк В.О. Економіка, Підручник, К., 2004.
15. Мочерний С.В. Економічна теорія. – К.: “Академія”, 2001.
16. Навчально – методичний комплекс з дисципліни: «Політична економія», Укладачі В.с. Біла, В.В. Радченко, К, 2013, -143с.
17. Ніколенко Ю.В. Основи економічної теорії: Підручник. – К., 2003.
18. Основи економічної теорії: Підручник /Мамалуй О.О. – К.: Юрінком Інтер, 2003.
19. Основи економічної теорії: Посіб. для студентів /Рибалкін В.О. – К.: Академія, 2002.
20. Перевозчиков В.І., Стешук О.І., Козачок Л.Г. Держава та економіка:механізм взаємодії. Навчальний посібник. Ч. І: Економічна теорія., К. 2006.
21. Перевозчиков В.І., Стешук О.І., Козачок Л.Г. Держава та економіка:механізм взаємодії. Навчальний посібник. Ч. ІІ: Форми та методи., К., 2007.
22. Семененко, В. М. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. / Семененко В. М. та [ін.] ; за заг. ред. В. М. Семененка та Д. І. Коваленка. - К. : Центр учбової літератури, 2010 - 360 с.
23. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. – 2-ге видання. – К.: Юрінком Інтер, 2003.
24. Чухно А.А. Економічна теорія: [у 2-х т.] – К.: ДННУ АФУ, 2010.
25. Щетинін А.І. Політична економія, Центр учбової літератури, К. – 2011, 480с.